

279816

DATINA

ANUL VI.

Nr. 1-2

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Datina”

Răsărit de soare

Biblioteca Universităţii Regale Ferdinand I.
CLUJ.
N. 82h 19 29
EXEMPLAR LEGAL.

DATA

ARTISTICĂ — LITERARĂ — SOCIALĂ

Director: M. Gușiță

An. VI. Nr. 1—2.

Ianuarie
Februarie 1928.

SUMARUL:

Pe malul Nistrului — versuri	Al. Iacobescu
Regele la plimbare — nuvelă: Massimo Beniempelli, din italiane	Const. D. Ionescu
Cântec bolnav — versuri	Eug. Constant
Stropi de sânge: Amintiri	G. Roiban
Lunca Corbului — versuri	Al. Iacobescu
Intre artă și realitate: Concepția artistică a lui André Gide	Al. Dima
Mielul — versuri	Em. Giurgiuca
Fericire în întuneric — schiță	Barbu Șmilea
Iarnă — versuri	T. Dascalescu
Schițe — Desenuri	D. Stoica
	G. Simionescu
	C. Nicolau

Mișcarea culturală:

Insemnări:

Sărbătorirea scriitorului; I. Al. Brătescu-Voinesti
Iosef Gabrea: Școala creatoare
Arta Grafică a Olteniei
Sămănătorismul, tradiționalismul nou și D.-I. N. Davidescu
Un nou prozator: C. Khirișescu
Eugen Constant: Cu dalta pe țespezi
D. Giurescu: Răsărit
Al. Lascarov-Moldovanu: Inseninare
Noi și Sașii: P. S. G.

Orice reproducere este oprită

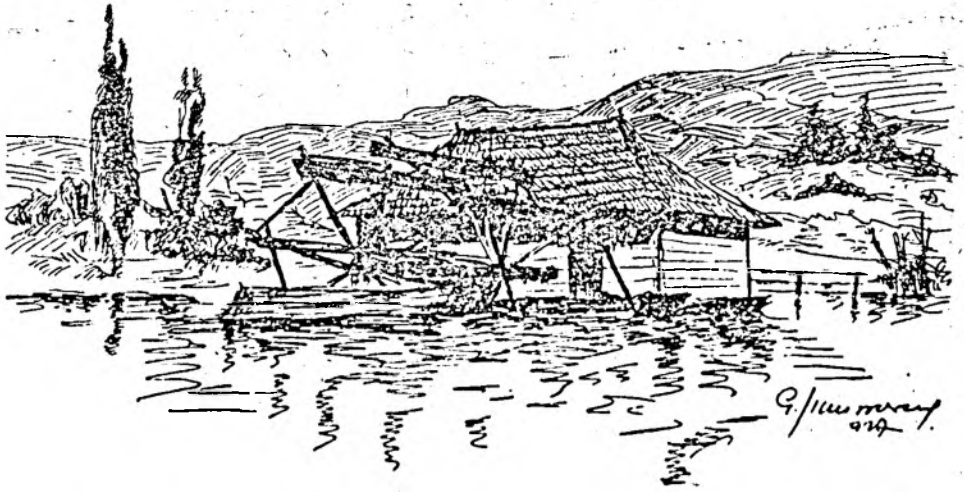
ABONAMENTE:

Lei 200 . . . po an.

Instituții și autorități: Lei 300

Lei 30.

279316

Pe malul Nistrului:

ICOANE.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Picură'n geamuri, spoită de vânt, răbufneală de ploaic,
Leneș torcând în șuvițe prelinse pe jghiaburi o rece
Horbotă, prinsă'ntr' frunze de dud. Cât privirea cuprinde,
Până spre apele Nistrului, zările posomorite
Joacă'ntr'o pulbere vânăță; largul câmpiilor crește,
Marca sporindu-și-o'n negura sură pierdută pe'nfinderii.
Trîști, cu privirile duse departe prin burnița rece,
Stau lângă focul ce pâlăie mulcom în vatră, oștenii.
Chipuri și zâmbete dragi se desprind din aduceri-aminte;
Glasuri uitate se tânguie'n șuier de crivăț și'n unda
Chinului aprig ce tremură'n suflete, plânge cavatul
Doine furate din albia Jiului pururi molatec.
Sburdă'n privirile aspre lumina prelinsă din flăcări;
Negura 'nghite 'ncăperca murdară și țipătul doinei
Meare'n potop de suspine și lacrimi strivite'ntr' gene.

Al. Iacobescu.

Regele la plimbare

de Massimo Bontempelli.

Unui rege — dar unui rege modern, dintr'o țară depărtată — care citia câte puțin în toate duminicile pentru a se odihni de oboselile cărmuirii, i se întâmplă într'o duminică să citească un roman și acesta tot modern. Regele citia, ușor distrat, când deodată spiritul i se opri cu un interes singular asupra unei fraze, care totuși nu era din cele mai importante ale cărții; desigur autorul nu și-a închipuit niciodată auguste efecte.

Iată întreaga pagină. Aci se descrie cu precizie și omenește intrarea lui Lucio del Flora, protagonistul, într'o stație de cale ferată :

„Lucio del Flora, după ce și cumpărase la ghereta de lemn a peronului exterior al gării, toate gazetele din acea după amiază și după ce și le-a pus în buzunarul drept al elegantului pardesiu noisette cu căptușală de mătase, privi ceasornicul care îi strângea cu o suflare curca de piele pulsul stâng. Văzu că mai erau douăzeci de minute până la plecarea trenului. Nu trebuia deci să se grăbească. Încercă dinjase vânjosului hamal cu numărul 7 valiza sa de piele lucioasă cu întărituri în cele patru colțuri și își cumpărase biletul de clasa întâi. Dete alte două trei țărcoale prin vestibul, fumând o țigaretă ușor imbibată cu opiu și gândindu-se la femeia care-l aștepta departe, la cuibul greșelei rafinate și al delirului lor. Se gândi și la bunica care cu șaisprezece ani mai înainte, când el nu avea decât paisprezece și jumătate, îl întovărășise la gară: prima plecare din viața sa. Apoi scutură cenușa țigaretii și amintirile inimii și se îndreptă către grilajul intrării. Scoase, cu două degete ale mâinii drepte, biletul verde dreptunghiular pe care îl vârise în făctura naturală a mânușei stângi, și-l întinse controlorului cu șapcă galenată care cu o tăcutură seacă a cleștelor de oțel îl îngăuri și i-l înmână. Lucio del Flora reluă biletul și intră. Gara...”

Acesta fu punctul unde regele, surprins, întrerupse lectura. Am citat, din dragostea exactității, întreaga pagină, dar în adevăr până aici regele nu făcuse prea mare caz de interesantele isprăvi ale lui Lucio del Flora. Ultimele rânduri au avut darul să-l facă să tresară, când Lucio da biletul portarului.

Fiindcă regele, citindu-le, fusese copleșit deodată de acest gând:

— Eu niciodată n'am avut un bilet de călătorie. Am călătorit atât, dar totdeauna am intrat și am ieșit din stație fara să arăt biletul.

DATA

Și deodată bunul rege râvni nespuse de mult, în sufletul său curat, să aibă un bilet de călătorie pe care să-l poată prezenta la perforat în gară: să-l cumpere, să-l înmâneze, să-l reia, să intre pe peronul de lângă care pleacă trenurile, singur, ca toți ceilalți.

*

La gândurile dintâi regele surâse de această fantazie a sa, ca după un somn scurt și trecător; și aduse supt ochi din nou, cartea, pentru a-și continua lectura.

Dar în chip drăcesc acea frază, tocmai aceea, cași când le-ar fi asvârlit pe toate celelalte și s'ar fi înfățișat singură, mai vie, mai mare, îi sări dinaintea ochilor: «Scoase cu două degete ale mâinii drepte....»

Și băgă de seamă că în acest timp gândirea sa făcuse câțiva pași înnainte. Fiindcă acum, dând drumul volumului pe genunchi și ridicând ochii pe perețele tapetat care-i sta în față, regele își șoptia sie însuși:

— Și apoi, ce-ar fi imposibil?

Nu e necesar să expunem aici greutățile autentice pe cari le-a întâlnit și nici chipul cum a izbutit să le învingă. El operă atât de dibaciu și cu mijloace așa de prevăzătoare, că trei zile mai târziu, după amiază, era la plimbare, singur, prin oraș, pentru patru sau cinci ore de libertate deplină, de vicață comună cotidiană și ignorată. Un guler ridicat, o margine a pălăriei lăsată, o modificare la răsucitul mustășilor (pe cari de obicei le purta în jos și acum le îndreptase în sus) îl asigurau de incognito. Și regele — care era un om deștept, după cum îl arată dorința sa — se cufundă în necunoscut și în comun, cele două trebuințe elementare ale libertății practice.

*

Ieși printr'o porțiță a zidului care împrejmua grădinile regale, într'o stradă strâmtă, scurtă și singuratecă: din care dai într'una din căile mai mari și mai frumoase ale metropolei.

Era într'o după amiază cu lumină barbară care se lasă peste oraș, peste zidurile caselor, peste precințele prăvăliilor și peste tranvaele galbene: falsă, intempestivă și supărătoare. Pe stradele marului oraș aștepti toată ziua lumina lămpilor.

Regele poposi la răscrucea pe care o face ulița scurtă cu strada mare și la început se simți nesigur. Pământul orașului — care era capitala regatului, capitala sa — nu i se păru solid, ci ușor clătinat și nesigur, totuși îndată își dete socoteală că șovăirea era în el și surâse. Simțind că surâde, prinse curaj: apoi se inspăimântă la gândul că vreunul din trecători ar fi făcut caz de el văzându-l că surâde singur. Pentru o clipă regele voi să se întearcă acasă.

Trecu un grup strigând în mod asurzitor. Pentru a-l evita, regele făcu câțiva pași încă, aproape ștergând zidul străzi. Iși aminti de pe când, odată, se coborîse din pat după o boală ceva mai lungă.

Dar în acest timp pornise și mergea pe lângă zid, cu regularitate. Acea lumină falsă și acele vuetе confuze îi dau impresia golului. Căută să privească oamenii.

Unii mergeau în sus, alții veniau în jos, și da ochi cu câte unul care după ce traversa strada, mai păstra din gesturile spaimei: și toți erau grăbiți. Regele nu reușise să-i ținuiască cu privirea pe unul după altul: erau frânturi de omenire imprecisă. Dar el începea să se amuze. Simți că surâdea din nou: însă învățase repede că unui om oarecare îi trebuie cu totul altceva pentru a atrage atențiunea publică. Acum, valmă de lumină și de vuetе îi părea că formează un tot care îi învăluia ca un nour protegitor noua sa libertate, ce-l îmbrância ușurându-i sarcina de a merge înaintea ca un oarecare om:

*

Dar deodată acel nor de zarvă fu spintecat de un strigăt ce-l izbi puternic; ba ceva mai mult, chiar o adevărată izbitură îl aruncă brutal câțiva metri mai încolo. *Se feri* și văzu un automobil care ieșia dintr'o uliță laterală, și din automobil o voce îi strigă: Nu vezi că te calcă? — și altele. — Scuzați — zise regele — nu mă gândisem la asta. Cu un așa de vâjos îndemn trecu primejdioasa uliță laterală: se liniști și din nou îi veni în gând să se întoarcă acasă.

Însă, ridicând ochii, văzu scris pe o firmă mare: CAFENEA.

*

Cugetă în pripă:

— Vreau să intru în cafenea.

Apoi chibzui un program:

— Voi sta puțin la cafenea care e un local public; apoi iau o trăsură de piață (știu că de acestea se găsesc) să mă duc la gară.

Trecerea — fiindcă acum știu să aștepte momentul oportun — nu fu grea. Mai complicată era — complicație cu totul subiectivă și morală — intrarea în localul public. Regele, firește, nu mai fusese într'o cafenea.

Sovăi deci, mult timp, în fața ușii de geamuri.

Aceasta era întredeschisă. De acolo se zăria o zonă de întuneric. Pe când regele, încă buimac, zăbovia, un domitor gras și cu aerul practic al vieții, intră. Și regele la înțeață se luă după dânsul, hotărât să-i imiteze mișcările.

Dar umbra aproape totală a interiorului, îi opri din nou. Avea ochii

încă plini de lumina crudă a stradei; era nesigur dacă trebuie sau nu să tragă după sine ușa pe care omul practic o dăduse în lături; se împiedecă de piciorul ieșit în afară al unui scaun.

În vremea aceasta băgă de seamă încet, încet cum se desemnează o pădure de mese de marmoră, cari îi ieșiau înaintea. O altă persoană îi luă înaintea, frecându-se de el, și pătrunse în adâncime. Acum regele izbutia să vadă aproape totul: astfel regăsi cu privirea pe primul client care-l întrecuse de abinelea în această pădure și ședea la o mescioară din stânga, cu multă siguranță ca într'un loc ce i-ar fi fost destinat. Chiar al doilea muștereu mersese înaintea, dar apucă, fără o vădită rațiune, la dreapta și cu aceeași liniște se așază. Îi fulgeră regelui pentru o clipă bănuiala că fiecare din cei ce frecventează localul ar avea un loc al său prestabilit. Acum fiecare, trecând, îl izbia. Câteva locuri erau libere. Regele se simți, stând așa în picioare, pe un teren descoperit, în primejdie. Îndrăzni. Se așază în grabă acolo aproape, chiar la prima mescioară de la intrare. Ședea pe un scaun foarte tare. De acolo privi din nou pe cei doi oameni siguri de ei: aceia se odihneau pe un divan ce ținea de-alungul păretelui sălii, dar el n'avu curajul să-și schimbe locul.

Ici și colo erau bărbați și femei.

De abia începuse regele să-i observe, când deodată câmpul său vizual fu întrerupt și umplut de un vast obstacol care se interpusesese, foarte aproape de ochii săi, alb și conturat de negru. Se trase îndărăt, și urcând cu privirea în sus pe albul acela întâlni o cravată, apoi dete peste o față înclinată către el. Fața îl întrebă:

— Ce comandă, domnul.

(Vorbele erau pronunțate pe un ton respectuos și imperios; cari-i se părută regelui cu totul noi.)

Accea întrebare îi paraliză orice facultate.

Era cu totul nepregătit pentru un asemenea asalt. Simți trebuința stringentă de a da un răspuns. Îl căută cu disperare în jurul său. Îi apăruă ochilor săi ici și colo pe mescioare, în pahare de cristal și în ceștii, lichide felurite și nedefinite. Ce să perunciești într-o cafea? Chelnerul se arătă despot.

— Perunciești?

Regele pronunță dezolat:

— Cafea...

Dispariția pieptului alb îi dete o mare ușurare. Respiră. Încercă să se cuibărească mai bine pe scaunul incomod. Din nou privi în jur. La mică distanță de el, un tânăr cu ochelari scria o scrisoare. Regele avu o vagă dorință de a scrie, acolo pe mescioara de marmoră, o scrisoare, cuiva; dar repede părăsi acest gând, mai înainte de a fi precizat amănuntele întreprinderii. Simțise o privire pirenită asupra lui.

Determină deodată punctul de origine, care era o față femeiască cu trei sau patru mescioare mai încolo. De îndată ce se întâlneau privirile, a ei se sustrasă și în locu-i gura femeii desenă un semi-surâs și rămase așa fix cași când ar fi fost oprit de un mecanism. Gura era roșie, femeea era tânără: alături de ea era alta foarte bătrână, cu o pălărie de culoare foarte aprinsă, de supt care năvăliau șuvițe de păr blond. Bătrâna vorbea și privia de jur împrejur cu un aer binevoitor și sălbatec.

— Cu cine seamănă bătrâna aceea? — se întrebă regele.

Pe negândite cugetă că seamănă impresionant cu o doamnă de la curte pe care o văzuse cu câteva zile mai înainte, la o ceremonie.

Inercă să alunge de la sine astfel de observație ireverențioasă și își desprinsă ochii de pe bătrână, dar nu se putu stăpâni să nu suradă. Între timp privirea sa se întoarse pe neașteptate către tânără. Aceasta, se pornise din nou să-l privească și văzându-l surâzând la propriul lui surâs — care îi rămăsese continuu lipit pe buze — adăogă o ușoară înclinare a capului.

Regele înțelese de ce este vorba și simți că roșește; pentru a evita complicațiuni, își înclină privirile pe măsută. Și băgă de seamă că îi aduseseră cafeaua.

Sorbi odata. Era foarte proastă. Regele își aminti că băuse alta la fel de rea, cu câți-va ani mai înainte, la un prânz de gală, la curtea Portugaliei.

*

Această intempestivă amintire îl țări înșelător într'o repede serie de alte imagini ale vieții sale regale, dar el le risipi.

— Atunci — își zise — era cu totul inutil. Vina este a acestui stupid local. Trebuie să ies de aici.

Mai înainte de a pleca, voi să înghită toată cafeaua, de teamă să nu comită un act de ne mai auzită mojieie sau de prost gust, dacă ar fi lăsat-o acolo. Chestia plății prezintă grave dificultăți. Regele știa cu certitudine că trebuie să plătească. Dar cum? unde? cui? cât? Celalți clienți în jur continuau să discute trândav, sau să fumeze, sau să citească ziarul, fără să se gândească la plecare. Regele nu voia să piardă prea mult din puținul său timp, acolo în cafenea. Chelnerul trecu în două rânduri în graba mare purtând în triumf un șervet. Ar fi fost oportun să se informeze de la el? Cum să-l strige? Întră sgomotos un vânzător de jurnale și îi perunci să cumpere unul.

— Da — răspunse regele — mulțumesc.

Luă jurnalul. În mâna nerăbdătoare pe care celălalt i-o întindea, el puse câteva monede de aramă, apoi timid încă altele, privindul pe supt gene: apoi câteva încă. Celălalt în sfârșit închise mâna și cu o față stranică plecă. Regele nu mai doria să citească jurnalul. Un domn foarte vesel își făcu intrarea și șezu la măsută alături de el, aproape de el.

DATINA

Și zise :

— Frumoasă vreme, dar cred că mâine o să se umfle vântul.

Regele îl privi foarte mirat. Acel început de convorbire i se părea peste măsură de ciudat. Căută în zadar un răspuns, se năliniști de propria lui tăcere, și se temu de complicații neprevăzute. Dar celălalt nu prefindea nici un răspuns; continuă :

— Anul trecut pe vremea asta nu eră așa de cald.

Regele era cu desăvârșire uluit de stăruința aceluia asupra unui atare argument: intră în neprécise și turburătoare bănueli. Privi împrejur. Urechea îi fu lovită de un vuiet ascuțit și curios; încetă, apoi se repetă mai tare și mai supărător. Regele văzu că sgomotul îl face un individ bătând într'o tavă cu o linguriță și că chelnerul aleargă spre acela; atunci clientul întrebă :

— Cât face?

Regele se acomodă cu repeziciune aceluia obicei, cum face oricine care călătorește în țări străni. Pe când vecinul continua să vorbească despre timp, bătu tare cu lingurița în tavă și întrebă pe chelnerul venit în grabă :

— Cât face?

Plăti, schiță un surâs sficios de salut, se ridică și plecă, surâzând amabil și chelnerului; dar acesta nu răspunse, ba chiar cu tava într'o mână manifestă cu ostentație o atitudine glacială. Regele nu știa că trebuie să lase bacșiș și chelnerul nu știa că acela este regele.

Făcând câțiva pași pe stradă, într'un punct mai aglomerat al trotuarului, regele era gata să se întoarcă, când un om extrem de mobil și sprinten, cu o beretă mare pe cap variat colorată, îi taie drumul, strigându-i cu cordialitate :

— Postiți, domnule! peste cinci minute începe cel de al doilea spectacol!

Regele intră, printr'o ușe designată de nenumărate lumini, și urmând o mulțime canalizată, se găsi înghesuit dinaintea unui ghișeu: potrivit de se indicațiilor foarte clare cari erau scrise deasupra, cumpără un bilet, și puțin mai târziu se afla într'un fotoliu din sala cinematografului.

*

Spectacolul nu era prea înveselitor. Femei convulsionate se sfârșiau în amoruri dureroase pentru liniiri prevăzuși cu tracuri alese și cu ochi efeminași; din când în când explicații foarte rafinate comentau întâmplările dramci banale și obscure; oameni eșiți din umbră dialogau întărâtați, cu revolverul în mână. O orhestră mică umplea cu ritmu frenetic golul macabru care se așază între spectatori și un spectacol mut.

Mulțimea era atentă. Intre un tablou și altul se aprindeau luminile, regele admira ardoarea poporului său pentru a cuceri un loc: în fiecare clipă izbucniau mici gâlceve, repede înghițite de besna următoare. Una

dintre acestea fu mai gravă, fiindcă întinericul celui de-al treilea tablou nu fu în stare s'o potolească: pe când pe ecran o barcă plutia pe ape tremurătoare sub lumina Junii, dintr'un colț din fund continua să răzbată larmă mâniașă de injurături: atunci din toate părțile sălii șuerară mai întâi sâsăituri, pe urmă observații la adresa turbulenților. Dar gâlcevele se prelungiau, mulți se sculau în picioare privind în spre colțul acela; lacul dispăru de pe ecran și sala se luminează; toți țipau. Orchestra se întrerupse, apoi deodată pentru a crea o diversiune atacă imnul regal. O minune! Tot publicul izbucni în aplauze, superioara comoziune alungă incidentul gâlcevitor, sala părea în sărbătoare.

Regele, la primele acorduri ale aceluia imn care-i era familiar, rămase pentru un moment cu răsuflarea tăiată; îi trecu fulgerător prin creier absurdă bănuială că l-ar fi recunoscut, dar asta dură câteva secunde, deodată se dumiri. Confuzul tumult de senzațiuni neprevăzute și rapide și mai vârtos reacțiunea veselă la prima sa înspăimântare, treziră pe dată în sufletul regelui o neînfrântă ilaritate. Reuși să înăbușe clichetul râsului; râdea ascunzându-și fața cu o mână, privind pe sub streășina palmei în spre scenă, încercând să dispară și să se anuleze, cufundându-se pe cât putea în fotoliu. Acum aplauzele descreșteau. Imnul continua; regele își pierduse răbdarea, ar fi voit să înceteze.

Dar la spatele său simți brusc izbucnind alte strigăte, mai slabe; prinse cuvintele „În picioare!”, țipate mânios; văzu câteva brațe întinse și privia în lături pentru a desluși cui se adresau. Atunci țipețele se înmulțiră. Un binevoitor care-i era vecin, pe când aplauda conștiincios sculat în picioare, înclinându-se puțin către el, îi șopti:

— Dar scoală-te, nu vezi cum se înfurie lumea? Nu face să te pui împotriva.

Înțelese și se sculă imediat și aplaudă și după ce-i trecu prima buimăcare reîncepu să bată din palme și să râdă. Strigătele se sfârșiră, toți erau satisfăcuți, noile aplauze se potoliră. Când se făcu negură, mica orchestră schimbă sunetele patriotice pe un vals vienez, în vreme ce pe ecran barca și luna reîncepeau să legene pe diva spasmodică și pe divul cu gene de odaliscă.

Vecinul murmură regelui:

— Aveți dreptate, și eu cuget ca d-v.; dar sunt așa de stupizi!

În noua pauză regele se ridică și urmând un șir de spectatori cari ieșiau, se trezi în stradă. Văzu trecând un tramvai care mergea spre dreapta și avea scris: „Gara centrală”; numai de cât apoi un altul care mergea în partea opusă, dar și pe acela era scris „Gara centrală.”

*

Atunci regele alungă tentația tranvaiului, tot pentru cuvântul că intuia marile dificultăți în cari l-ar fi pus lipsa sa de experiență. Văzând o trăsură liberă se urcă, peruncind hotărât „La gara centrală.” Era bun obser-

vator și în timpul parcursului descoperi singur existența și uzul taximetrului
 În marele vestibul al gării îi apărură încă odată omenirea ca un lung șirag de persoane al cărui cap se întinde către un ghișeu.

Regele se așază în rând cu ceilalți. Dar văzu că sosește o femeie și repede îi cedă locul. spre marea uimire a acesteia. Sosiră alți doi și i se puseră în spate. Regele avea o programă: să cumpere bilet pentru un oraș (al cărui nume era scris sus deasupra ghișeului), și cu acela să intre în gară; apoi ar fi ieșit spunând că n'ar fi avut timp să se urce în tren. Treptat șirul înainta cu câțiva centimetri; cu greu își dădea seama regele de acea înceală avansare. Încercă să asculte convorbirile cari se încingeau în preajmă, dar erau fără legătură și lipsite de orice interes. Își aminti de o veche poveste în care un rege travestit se amestecă printre supușii săi, ca să audă ce spun de el. Socoti că acestea sunt lucruri din vremea veche. În acest timp sosi un tânăr vesel și stând lângă rând se apucase să vorbească cu doamna care era înaintea regelui.

Continuând să fănuiască astfel, indiferent, la un moment dat tânărul se vârî în șir între doamnă și rege. El nu zise nimic. Dar cei doi de la spate se formalizară. Și fiindcă veselul tânăr se făcea că nu bagă de seamă, ci își vărsară indignarea asupra regelui:

— Dacă d-voastră vă lăsați să vă ia locul — conchiseră — nu putem să cedăm noi!

Și i se așezară înaintea. Acum regele era cel din urmă. Ora era târzie, toți tropăiau; rândul se scurgea mai repede; un glas de dincolo de ușa ghișeului muștra aspru pe cei cari nu aveau banii numărați:

— Peste două minute închid!

Cei din urmă sfârșiră mai repede. Pe când plătia ultimul și regele se pregătea să înainteze, sosi în fugă o doamnă în vârstă, gâfâind, cu o valiză umflată. Se aruncă aproape peste spatele regelui, care trebui să se dea la o parte. Valiza căzu; doamna se aplecă s'o ia, regele îi luă înaintea; pe când amândoi erau aplecați, se auzi un șgomot slab; când cei doi se ridicară, ușa ghișeului era lăsată. Doamna smulse valiza umflată din mâinele regelui și începu să-și arate disperarea. Un hamal care trecea le spuse:

— Luați un bilet de peron, fihetul de călătorie îl veți cumpăra în tren.

Bătrâna se precipită către automatul biletelor de peron. Regele rămase perplex pentru o clipă. Bătrâna luându-și biletul se întoarse către el:

— Haida repede, să intrăm împreună.

— Nu importă — răspunse regele — mulțumesc.

Își, cu o trăsură se duse pe ulița singuratecă dealungul zidului grădinilor regale, intră, după precauțiunile prestabilite, în apartamentele sale; și cu singur nu știu să spun dacă a fost satisfăcut sau desamăgit de aventura sa de om comun; dar nu mi se pare că ar mai fi încercat-o și în alte țări.

Cântec bolnav.

*Toamna e pe ducă; lusea m'a lăsat
Arborii de frunze toți, s'au scuturat,
Viforele ernii pot să sufle'n geam
Focul arde'n sobă; grijă nu mai am.*

*Cărțile eri noapte din dulap le-am scos
Sufletul sub lampă râde bucuros;
Gândul bun se'ntoarce cu toc și caet
Paginile-așteaptă slovă de poet.*

*De sub criptă Tacit se ridică grav
Baudelaire zâmbește tragic și bolnav;
Iar coloșii minții; Democrit și Kant
Vin să'ntindă-o clipă punși peste neant.*

*Pe zid o icoană: sfântul Nicodim.
Chipul tău mă fură'n sbor de heruvim;
Veșli... e-alăta vreme de când nu-mi trimeși
Iarna mă va'nghite grabnic sub nămeși.*

*Să-mi calci pragul casei, tot aștept... aștept;
Neagră presimșirea-mi hârăe în piept;
Viforele, iată, că și suflă'n geam
Arborii-s de ghiafă; joc în sobă n'am.*

*Cărțile la noapte în dulap le pun .
Sufletul sub lampă plânge ca nebun;
Gândul bun se duce; slova de poet
Moare și nu lasă urme pe caet.*

*Iarna e pe ducă. Tusea iar mă ia.
De pe cer în noapte a căzut o stea;
Tu cântând, mireasă, vii încet pe drum
Casa e pustie... focul vieții scrum.*

Eugen Constanț.

Stropi de sânge.¹⁾

Pe drumuri dobrogenë...

31 August, 1916.

De două zile am poposit pe coastele Dobromirului din Deal și dușmanii încă nu s'au apropiat de noi. Soldații au săpat labirinturi de tranșee și au însălat în fața lor rețele de sârmă ghimpată... Câteva echipe curăță câmpul de tragere, doborînd la pînă strujenii încărcăți de rod și perii pădureți ce își înalță coroanele rotunde prin lanuri sdrențuite de porumbi. Ceilalți se odihnesc prin funduri de tranșee, în afară de santinelele ce stau la pîndă și de patrulele ce cutreeră cu băgare de seamă adîncimea văilor din față. E o zi calmă de toamnă... Prin văduhul lîmpede ca oglînda plutesc funigei... Vîntul adie domol și lanurile de porumb foșnesc, iar razele soarelui ne mîngăie ca niște sărutări.

...Așezat pe o glugă de strujeni, în marginea tranșeei, deschid carnetul să-i încredințez întâmplările din zilele din urmă.

Drumul dela Silistra și pînă pe aceste meleaguri dobrogene l'am făcut într'o jumătate de zi și o noapte de marș fără odihnă.

Un vultur ni-a călăuzit multă vreme, rotindu-se, în sbor maestos, pe de-asupra coloanelor. Să fie un sem prevestitor de izbîndă?

Aproape de granița vechei Dobroge am trecut printr'un sat copleșit de flăcări. Focul nemilos mistuia casele și acoperișurile de oală se prăbușiau cu șgomot surd de oase rupte... Un tablou trist ce încă mă urmărește: În fața unei case noi, cu pridvor dinainte și cu tufe de liliac în dreptul ferestrei, stătea o fetiță ca de șapte ani, cu mâinile împreunate la piept și plîngea. Flăcările ardeau vioi prin acoperișul nou și își jucau reflectul peste obraji copilei, iar tufa de liliac din dreptul ferestrei se vestejise de atîta dogoreală..

La ieșirea din sat ni-au ajuns doi soldați, aproape goi și cu fețele înegrite de fum... Erau nebuni... Alergau, răcnind cântece bisericesti, se opriau din cînd în cînd, se aplecau și sărutau pămîntul.

I-am oprit... Unul avea mîna stîngă aproape smulsă din umăr. Prin bandajul prost făcut sângele se scursese și se închegase în pete mari și negre. I-am întrebat de unde vin... Cel teafăr a bîlbăiat câteva vorbe neînțelese, iar celalt a isbucnit în hohote de rîs...

1) Din volumul „Stropi de sânge”, sub tipar în biblioteca „Semănătorul”—Arad.

Pe seară am întâlnit un pâlcc de Cazaci. Credeam întâiu că sunt călăreți bulgari și puțin a lipsit să nu-i primim cu focuri.

Nu mai văzusem Ruși până atunci. Treceau în trap domol, aplecați pe gâtul cailor. Mai toți erau tineri: Niște copilandri, cu puf auriu de-asupra buzelor și cu un moț de păr lăsat ștreqărește pe sprânceană. Soldații noștri i-au primit cu strigăte de „ura” și „să trăiască”. Ei și-au fâlfâit șepcile și au trecut mai departe, în trap domol, aplecați pe gâtul cailor.

În timpul nopții, marșul a fost un chin. Mai toți soldații aveau rosături de bocanci și se târăgăneau cu greu, încovoiați sub povara ranițelor. Câte unul istovit se desprindea din rânduri și se ruga să nu-l lăsăm.

În urmă, în funduri de zări, se vedeau satele arzând... Părea că arde cerul..

În zori de ziuă am ajuns în Dobromir și după o scurtă odihnă am ocupat aceste poziții...

....La flancul stâng, în sectorul ocupat de Sârbi, porniră împușcături. Câteva obuze trecură șuerând pe de-asupra-ne. Un aeroplan dușman, — i se vede bine crucea pe pânțele, — planează liniștit pe de-asupra liniilor.... Impușcăturile răslețe prind să răsune și în fața noastră. Patrurile se retrag.... Doar santinelele veghiază neclintite, la locul lor, ascunse prin glugi de strujeni. Tunurile își înțesc loviturile. Răspund și tunurile noastre.

Și în această zi blajină de toamnă, cu soare mângăios și cu văzduhul plin de funigei, simțim cum ne pândește de aproape mâna nevăzută a morții...

3 Septembrie, 1916.

Am părăsit Dobromirul încă dela 1 Septembrie. În fața noastră atacul inamicului n'a fost dârz, dar s'au dat lupte crâncene în sectorul ocupat de Sârbi. A trebuit să ne retragem în pripă, urmăriți pe ulițele satului de gloanțele vrăjmașilor stăpâni pe pozițiile părăsite de sârbi în luptele eroice.

Am început iarăși marșuri obositoare pe drumeaguri dosnice. A rămas în urmă-ne satul Adam-Klisi.... De cu seara, cerul s'a posomorit și a prins să cearnă ploaie mărunță de toamnă.... Am poposit, târziu în noapte, lângă o șură de paie și în faptul zilei ne-am continuat mersul pe drumul baltă de noroiu. În urmă-ne s'a format o altă coloană de refugiați din satele rămase în stăpânirea dușmanilor: moșnegi, fete, femei și copii, îngrămădiți în cară, peste boccele, ori indemnând pe delături boii flămânzi și plini de glod. Stoluri de corbi

ne urmăreau, posomorînd și mai mult văzduhul. Se lăsau, pâlcuri, pâlcuri, asupra hoiturilor de cai lungite pē marginea drumului și după ce ospătau, se ridicau iarăși în văzduh, negre ca gândurile noastre...

În apropierea satului Enigea am trecut printre nesfârșite coloane de soldați ruși. Văzând mulțimea aceea de oștiri, o fărâma de nădejdi ni-a încolțit în suflete și soldații, deși morți de oboseală, călcau mai vioi.

Marșul ni s'a isprăvit în apropierea satului Peștera. Soldații și-au întins corturile și se odihnesc... Stropii de ploaie lovesc cadentat, în foile de corturi și ne umplu sufletele de melancolie...

Înapoia corturilor noastre au poposit și pribegii, că satul nu i-a mai încăput. Au dejugat boii. Copiii se adună în jurul focurilor. Femeile pun ceainul de mămăligă... Căinii, obosiți și ei, caută adăpost sub carele încărcate. Și alături, în ploaie, boii plini de glod, rume-gau o mână de strujeni plouați.

— De-acu nu mai mergem înainte, imi spune un bătrân fugit din Parachioi. Au sosit mulți Mușcali și o da Dumnezeu să-i alungați pe dușmani din satele noastre!

Și gândind că în curând o să și revadă casa părăsită moșneagul prinde să zâmbească... Zâmbetul îi trece ca o licărire de lumină peste fața gârbovită și se pierde în barba-i udă de ploaie....

4 Septembrie, 1916.

Suntem în rezervă... Batalionul s'a aciuiat în niște gropi din care s'a scos pietriș, în marginea drumului Peștera—Cocargea. Alături, în fundul unei vâlcele acoperite cu porumb, stau înșiruite trenurile de luptă ale unui regiment rusesc.

Soldații ruși, roată în jurul samovarelor, sorb tacticos ceaiul din gamele sau bidoane. Vre'o câțiva vin printre oștenii noștri, întrebându-i de „votcă” și le arată saci mici cu zahăr.

Un basarabean, care se cunoaște și după înfățișare că nu-i rus, face pe talmaciul. Îi întind o sticlă cu rom și după ce abia gustă, mi-o înapoiază, mulțumindu-mi „tare frumos”. Dar par'că se supără când îi spun: — Se cunoaște, nu numai după graiu, ci și după chip, că ești de-al nostru, căci imi răspunde pripit: „Îs Moldovan din Besarabschi gubernie, iar d-voastră sunteți „Rumanschi”. Noi avem țar, dumneavoastră, numai „corol”. Îl privesc trist și îngân încet, ca pentru mine:

— Frate, frate înstrăinat!

În cealaltă parte a vâlcele, la două sute de pași de noi, sunt

trenurile de luptă ale diviziei sârbești. Dintr'acolo pornește o doină prelungă:

*Bate vântul sălcile,
Să pornească șăicile,
Să porniască și a mea,
Până'n sat la Corbova....*

Tresar... E un cântec pe care l'am mai auzit odată, în vreme de pace, într'un sat, la nedee, pe valea Timocului.

Tristă ți-i povestea, o! țara mea!

....Spre Cocargea tunurile urlă fără întrerupere. Incepu să bată și artileria grea. Obuzele ajung până în apropierea noastră. Când exploadează, par'că se desfac din șesul pietros cratere de vulcani și pământul se cutremură.

Nori de fum prind să ințețoseze vădudul și razele de soare par așa de firave prin pânza de fum! Și tot cuprinsul e un geamăt fără de sfârșit.

Din haosul acesta de fum, de schije și de vaier, așteptăm noi, cei din rezervă, — biete frunze în furtună, — ordinul de plecare spre linia I-a ce a început să se clatine sub uraganul de proiectile. Așteptăm și gândul îmi pleacă fără voia mea să mai îmbrățișeze odată pe cei rămași departe, pe cei dragi, pe care poate n'o să-i mai vad...

G. Roiban.

Lunca Corbului.

ICOANE.

Scutură cerul o burniță rece pe miriști cosite.
Nouri în pulbere vânăta-și cată culcușul pe creste,
Fire de ploaie 'n nodând peste ierburi uscate. Pustiul
Crește pe 'ntinderi și unde de vânt năpustindu-se 'n goană
Șuieră 'n crăngile negre. Pe drumuri bătute de cară,
Tunuri și tropot de cai, printre leșuri uitate prin șanțuri,
Singuri, trudiți, biciuiți de furtunile toamnei, glotașii
Spintecă zarea cu ochi adânciți sub sprâncenele crunte.
Cum își atârnă pe umeri în liniște armele grele,
Teava cătând peste buzele arse de sete și umblet, —
Triste vedenii, răslețe pe drumuri, sub zări de cenușe, —
Parcă de frig s'au sculat din morminte și 'n ploaia de toamnă
Șuieră surd din țurloaie, cu plâns în orbitele negre,
Coasa purtând-o pe umerii schilavi în bură'nserării.

Al. Iacobescu,

Frânturi de gând:

Intre artă și realitate....

— **Concepția artistică a lui André Gide** —

Problema raportului dintre artă și realitate e, desigur problema centrală a esteticii, după cum se vedește din cercetarea istoriei acestei discipline. Soluțiile ei se pot reduce, în genere, la două forme: una care socotește arta ca inferioară realității, pe care o imită, alta ce proclamă dimpotrivă superioritatea artei asupra realității sau, cel puțin, existența unei valori artistice independente de valoarea realității. Prima soluție e magistral reprezentată în antichitate de către Platon. Pentru acesta — se știe — realitatea adică natura era numai o palidă umbră a Ideilor, iar arta fiind o copie a realității o a două degradare a acestora. *Mimesis* era după Platon o activitate a sensualității, deci a regiunii joșnice a sufletului și ea trebuia negată. A doua soluție aparține, mai ales, modernilor și contemporanilor, după cari facultatea artistică prin excelență este imaginația creatoare a cărei funcție e să disocieze elementele realității și să le reasocieze în formațiuni nouă ce nu se găsesc în realitate și cari fiind verosimile se prezintă totuși o valoare specifică. În felul acesta, se statornicește independența artei crescută în valoare față de realitate. Cu o astfel de vedere, se poate repeta astăzi, curent, vorba lui Oscar Wilde — mi se pare — care socotea că un anume colț de natură observat de el seamănă cu pânzele domnului de Corot, ceeace nu înseamnă altceva decât răsturnarea teoriei imitației în artă.

Să nu se creadă însă că problema acestui raport dintre artă și realitate a interesat numai pe teoreticienii artei. Cum e și firesc, întrebarea angajează însăși concepția de bază a artiștilor și ea se află într'un fel sau în altul, implicit sau explicit, în opera acestora.

Printre deslegările, ce trebuiesc reținute, este fără îndoială și cea a lui André Gide espusă în „romanul” de deosebită vâlvă: *„Les faux monnayeurs”*.

Opera reprezintă două familii Proplendieu și Mollinier, un romancier Edmond și alte personaje, care și trăiesc o parte din viață sub observația autorului simțindu-se însă că aceasta a început dincolo de primul moment al romanului și se continuă și după ultima filă. Ceeace înseamnă că Gide a renunțat la trasarea unui cadru precis până la geometrie pentru conflictele eroilor săi. Concepția bergsoniană, care proclamă existența unui flux neîntrerupt al vieții, imposibil de cunoscut prin formele reci ale inteligenței, prezidează opera lui Gide.

Dar ideile acestui romancier despre artă și realitate sunt în deosebi de prețioase și despre ele voim să referăm aci.

Gide constată mai întâi că între cele două domenii adică între real și imaginat există îmbinări, confuzii, linii ce se șterg, imaginația întrecând câteodată realitatea, creând *din și în sensul ei*.

În „șase personaje în căutarea unui autor”, Luigi Pirandello deslegă problema exact invers. Realitatea cu toată mulțimea înfățișărilor ei deosebite se prezintă autorului, care constată nepuțința sa în împăcarea punctelor de vedere diferite ale personajilor realității. Pentru Pirandello, arta artificializează realitatea

DATINA

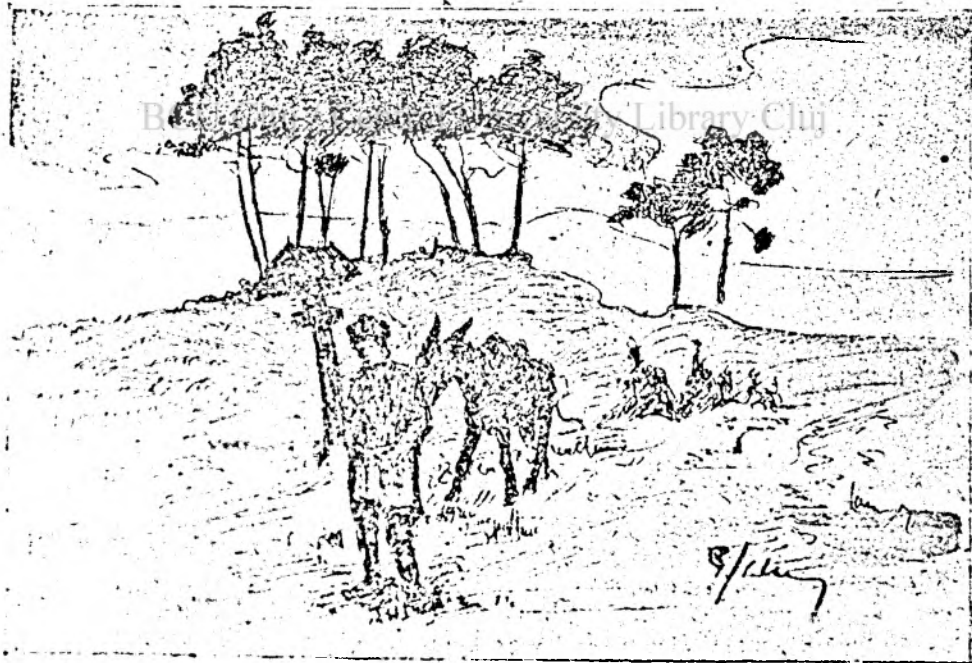
prin simplificare. La André Gide, lucrurile se întâmplă — cum am spus — invers. Romancierul e trimis înaintea realității, pe care are datoria s'o înregistreze obiectiv, s'o adânciască și mai ales să-i actualizeze latențele. Realitatea apare astfel ca un repertoriu de posibilități, ce — din diferite motive — ar rămâne numai în stadiul acesta dacă artistul n'ar interveni pentru a le realiza.

Vederea aceasta a lui André Gide ni se pare interesantă. În lumina ei, arta nu mai e imitațoarea realității, dar nici o activitate de combinare în formațiuni noi a unor elemente date, ci un *ferment de cristalizare a realității, de potențare a latențelor ei*. Artă intensifică viața, o crește, iar funcțiunea imaginației creatoare e să producă împrejurările în cari actualizarea latențelor e posibilă.

În felul acesta, concepția lui Gide întrece formula naturalistă a lui „laisser aller les faits” și dă artei un sens mai adânc, ancorând-o în realitatea pe care e chemată s'o promoveze la maximul ei ideal.

1928, Februarie.

Al. Dima.

Singuri

G. Simionescu

Mielul.

*Pe cinci stâlپări de sânger un coperiș de pae
Și staurul revarsă miros de lână udă. —
Ce Mărțișor nu vede și nu vrea să audă
Imi tremură 'n ureche și gândul mi-l înmoae...*

*Cobor să caut mielul cu glas topit în plâns...
li-mângăiu mișii umezi cu mâna tremurândă —
Invăluită'n rouă privirea=i curge blândă
De parcă nu gurița ci ochii lui au plâns...*

*Cum oile din staur nu-l suferă să sugă
Și-l burdușesc toți mieii, privirile=i amare
Aruncă'n mine zorea tristeților polare
De îngerii luminii din mine prind să fugă...*

*Il culc pe piept că supt e și alb ca vâlva spumii
Și 'n preajmă biciu de vânturi își pătulește pânda —
În cuget blestem gândul ce i-a ursit osânda
Să nu guste neectarul cel sfânt din fâfa mumii...*

*Și plâng și gem ca mielul... ale vibrării unde
Ni-se împletesc ușoare să ne ușure chinul...
Ci'n nopțile din mine sporește iar seninul
Și 'n ochii lui acuma lumina mea pătrunde...*

*...Cum suge din fâșocul cel plin și dulce țare
Il simt crescând alături și-l văd crescut din flutur
Grăsuț ca domnișorii ce beau și coada și scutur —
Și mă alint cu gândul că-mi crește mielul mare..*

Emil Giurgiuca.

Pe drumuri necăjite

„DATINA”

D. Stolca

Fericire în întuneric.

S tofa cadrilată a șalului înfășură cald gâtul înfundat în umerii ridicați. Ciorapii de lână gris și groși dau picioarelor binecuvântată bună-stare. Pe sub pantalonii stropiți de noroiul subțire improșcat de roțile cu cauciucuri groase, o șuviță sprintară și rece de vânt pătrunde; cuprinde pulpa cu mușchi subțiri, se urcă spiralată spre încheetura genunchilor și se perde, încălzită de acuma, pe coapsa piciorului în sus. Bâzâind sub ploaie, umbrela înghețată se luptă singură cu vântul. Omul de sub umbrelă poartă monoclu cu șnur de panglică îngustă, alunecat în jos — passeportout negru pe cadrul luminos al figurei. Picături mici și dese vârtejite de vânt umplu noaptea — crezi că dacă ar sta ploaia, ar dispărea așa deodată ca într'un miracol hazliu și întunericul.

Dar nu, e întuneric beznă. De felinarele electrice parcă cineva a spânzurat conuri de lumină. Vântul le bălângăne, că parcă le face să ridă și apa din minuscule fiorduri dantelate spală trotuarul și le oglindește risul în tremurări rotunde, ritmate de ploaie mărunță.

Statuia lui Brătianu își perde vârful în bolți cețoase de negură. Bulevardul e gol; felinarele se văd mici, jucate de vânt, ca luminile îndepărtate ale acarilor prin gări; șinele paralele ale tramvaiului, înecate sub patru părăiașe lutoase. Vântul vine repede, cu electricele, dinspre statuia lui Lascăr; la Rossetti se desparte de tramvae și-și face vânt, bate în trambulină în fața bisericii italiene, și în grupul cojit de case expropriate, și răbufnind cade tocmai în fața străzii Batiștei. Locul e larg și nebunul își face de cap până dincolo de Universitate. La început vârtej, apoi trombă furioasă, veritabil ciclon netezind piețele ude. Stropii de ploae — mingii trimise din rachete nevăzute de jucătorii văzduhului.

Umbrela se luptă eroic. Dușmani ascunși imbrincesc în toate părțile, mătasa rotundă întinsă pe sârme.

Sufletul omului se prăpădește de răs sub sprânceana incrunțată să nu scape vântului sticla bombată. Ride de vântul care-i umflă pantalonii smuncindu-i, și-i lipește umezi de genunchii goi.

Fericit se opri locului. Unul la hăis, celalt la ceă, picioarele se înțepeniră încercându-și mușchii, intinzându-și genunchii.... Vântul porni să-le mângăe forma tânără și elastică... Omul cu sticla în ochi, vedea totul ca printr'o ceață ușoară.

Prin monoclu își admira sănătatea întreagă, ca un călăreț pe un cal năstrușnic când face o prinsoare de care e sigur... După un moment începu cu un pas la dreapta, apoi la stânga și iarăși... pe parchetul trotuarului și din balta umbrelei ca dintr'o pâlnie sonoră, amintirea jazzistului bătându-și instrumentele, ciocnindu-și ciocănelele năvăli... Barul din pasagiu își mută de-odată tapetul roșu, atmosfera albăstrită de fumul țigărilor, mirosul specific și parchetul blond de pe Bulevard. Signor Lopez gentil, Tamara cu aere aristocratice și zâmbetul subțire în colțul buzelor. Tina cu părul roșu, Lucica ne-bună, Barmann-ul cu frac și plastron alb, Kiki, Ion, Dinu, trecură toți parcă aevea, parcă în vis, dansând frinți de ris. Omul cu monoclu rise fiecăruia cu poftă crescândă!...

Noaptea bătea, cu bastoanele ploii, darabana pe umbrelă. Sub coviltirul ei se făcuse cald ca într'un interior prietenos.

O mașină în viteză, fâlfâi din aripile largi de stropi țisniți de sub roate. „Bui-i-i-ck! Bui-i-i-ck!“ făcu claxonul de două ori, și coti la dreapta pe Batiștei... Omul coti și el purtându-și semicercul de intimitate închipuită în toate părțile, după cearta aprinsă a vânturilor. Singur prin mijlocul străzilor spălate, observă liniștea totală a orașului. Călcând cu galoșii pe asfalt, o mulțumire nespusă îi cuprinse toată ființa și plin de bunătațe, zâmbi cu încredere viitorului presimțit ca și cum cineva îi destăinuise că va fi frumos.. Gândi că'l așteaptă acasă un pat curat, o carte cunoscută și ascunsă sub copertă, Marie, în fotografia de astă toamnă: lungită pe covor și reflectată cu claritate pe parchetul lucios ca într'o apă adâncă din niște ținuturi minunate pe cari numai el le cunoștea.

Sprinceana făcu un semn în sus și sticla bombată rămase spânzurată în șnurul de panglică îngustă.

Omul pășea fericit prin vântul subțire și rece, singur în noaptea intreruptă de răpaelile ploii, și zâmbea...

Barbu Șmilea.

Iarnă.

Fulgii albi din cer coboară
Uşurei
Şi pe drum răsună veseli
Clopoţei.
Totu-i alb şi străluceşte
E cristal,
Drumul ce străbate satul
E opal.

Ici o cioară croncăneşte
Mirat
Colo un Ciocârlan priveşte
Speriat.
Mai la vale pe căsuşa
Cea cu stuf.
Două vrăbii îşi scot ciocul
De sub puf.

Casa dragei mele-i albă
Parcă-i stea
Umbra ei uşor s'ăsterne
Peste nea,
Pe costişe-aleargă sănii
Cu copii
Fluturând în vânt pletute
Aurii.

T. Dăscălescu.

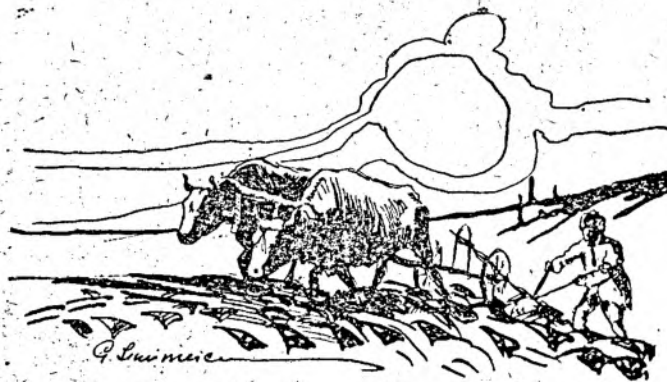

La troița din răscucl

„DATINA”

D. Stolca

I N S E M N Ă R I

Sărbătorirea scriitorului I. Al. Brătescu-Voinești.

A fost și un prilej verifcător al gradului de înțelegere la care ne-am ridicat. De pretutindeni, de la societatea scriitorilor, care a deschis seria de sărbătoriri, până la modestele cercuri și publicații provinciale, s'a produs recunoașterea valorii operei și i s'au adus poetului laude izvorite dintr'o mare sinceritate. Niciun prozator — cât a fost în viața lui de om — nu s'a bucurat de o cinșire asemănătoare acesteia. Spontan și fără rezerve a răsunit de la un capăt la altul al țării, în rândurile intelectualilor multămită desăvârșită.

În această manifestare stă indiciul sigur al unei propășiri vădite. Când contemporanitatea se ridică unanim spre a prețui pe unul din aleșii săi, nu-l cinștește numai pe el, ci și pe sine și frebue să subliniem: del Brătescu-Voinești nu este dintre acci cari dau busnă. Nu și-a reprodus fotografia pe afișe de teatru și în jurnale, emul este unul dintre eroii scriitorului. Nu legăturile în lume au provocat entuziasmul, ci puterea artei sale. Cuvântul scrisului său a frezit ecouri în sufletul unei lumi, pentrucă a purces dintr'însa. Credința nimbătă de optimism pe care o așază în predeslevia velumului „*Inteneric și lumină*” s'a făcut realitate. Credința în însușirile valoroase ale neamului nostru, în decurs numai de 16 ani, cât s'au scurs dela apariția minunatei cărți în care a fest exprimată, este astăzi adevăr întreg.

„Nu țără ticăloasă. Țără mică, țără nouă, țără de prefăceri... Ceterile de dreptate, care-i răsună de la un capăt la altul, dovedesc că se trezește... Și cel mai puternic, cel mai sfânt temei al acestor cereri nu e numai alinarea durerii, pe care o aduce căpătarea unui codru mai mare de pâine, ci e nădejdea că la adăpostul dreptății, vor putea cât mai mulți să se ridice spre lumină și adevăr, și că din rândurile lor vor răsări cândva minți luminoase, care să fie mândria neamului nostru, împlinrea chemării lui pe lume...”

Au răsărit minți luminoase, mai înțelegătoare. Desigur intrudite cu fețele cinșite cari trăesc în lumea schițelor și nuvelelor sale. În ele s'au recunescut atâția frați de suflet cu Rizescu, cu Niculăiță Mincună, cu Pană Trăsnea Stântul, Cenu Necu,

Conu Nae, Microbul și Isaiia! Și-au văzut ca în apele unci oglinzi fermecate interiorul lor psihic și s'au mângâiat că mai au tovarăși asemenea între oamenii deosebiți de ei.

Iar cei aspri și mai „*adaptabili*”, fără îndoială că s'au rușinat, când s'au văzut justapusi singuraticelor, blânelor, modestelor, miloaselor chipuri ale celor mai puțin înzestrați de a da cu pumnul în pieptul adversarilor și de a-și face loc cu coatele. Peste cei cu suflet colțuros, blândețea evanghelică a literaturii d-lui Brătescu-Voinești s'a pororât har binecuvântat și le-a schimbat duritatea. Netăgăduit mai avem destui concețâteni de „tip Gheorghiu”, pentru cari literatura este un nimic. Dar oricum s'au împușinat. La aceasta a contribuit poetul delicat, meșter povestitor. A stat cu ei de taifas, simplu și captivant, le-a istorisit cu răsufierea sugrumată de emoție, sfârșitul *Privighetorii*, întâmplarea mișcătoare a lui Nicușor sau *Moartea lui Castor*. Și omul ori cât de aspră dospeală sufletească o avea, când știi să-i spui cuvântul care merge de-adreptul la inimă, se înduioșează și se face mai bun. Printre cei cari astăzi îl sărbătoresc sunt mulți cititori modelați de contactul cu oamenii din cele trei volume ale d-lui Brătescu-Voinești.

„Minte luminoasă”, „mândria neamului” — fără păreche la noi sau aiurea, singular d-l Brătescu-Voinești este o față a neamului nostru. Alinător de alte dureri mai mari de cât lipsa codrului de pâine, a crezut în sănătatea neamului și desprinzând din rândul nostru pe cei mai buni, i-a scos la lumină și i-a dat de pildă.

Convoiuil întreg al inadaptabililor, al celor cari s'au lăsat biruiți de sentimentalitatea aleasă a povestirilor sale, s'au adunat astăzi laolaltă să-i mulțumească binefăcătorului lor, că și-au uitat pentru o clipă propriile lor necazuri și i-au compătimit pe alții; că le-a turnat peste acidul vieții, balsam ușurător.

Const. D. Ionescu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Iosil I. Gabrea: Școala creiatoare (Individualitate-personalitate.)¹⁾

Tendința de realizare a personalității creiatoare de valori culturale e, fără îndoială, una din infățișările caracteristice ale vremii noastre și mai ales a societății românești contemporane. Cum un rezultat apreciabil nu mai poate fi vizat astăzi decât prin studiu științific al mijloacelor la îndemână spre a-l atinge, orice contribuție cu o astfel de metodă în cadrul acestei chestiuni trebuie să ne bucure. Mai ales când întrunește calitățile de largă informație și de mână întâiu, un plan clar și o tratare nu mai puțin limpede și bogată în realizări, cum se prezintă lucrarea d-lui I. I. Gabrea despre care referim aici.

Cartea are în primul rând un interes pedagogic. Ea cercetează individualitatea în natura, factorii, evoluția, posibilitățile și metodele ei de cunoaștere, tipurile ei, epuizând astfel — mai întâiu — *datul* realității dela care pedagogul pleacă. Urmează apoi punctul de ajungere: *personalitatea* în esență, fundamentele și funcțiunea ei arătând în ultima parte metoda pedagogiei contemporane a școlii „creiatoare” prin care individualitatea e promevată la personalitate. Termenul de „creător” e luat în sensul de realizare la maximum a potențelor individualității după idealul personalității creiatoare de valori culturale.

Lectura cărții va trebui să fie o *datorie* a celor cari au legături cu școala.

Dar lucrarea d-lui I. I. Gabrea mai are și o valoare de cultură generală întrucât cercetează și obiecte de interes deosebit pentru contemporanitate. Cităm: studiul raportului dintre individ și societate, cultură și civilizație, cultură și cunoștință.

Pentru aceste motive, secetăm lucrarea d-lui I. I. Gabrea ca o frumoasă contribuție la mica bibliotecă pedagogică și filosofică a culturii noastre.

Al. Dima

¹⁾ Editura „Casei Școlilor”.

Arta grafică a Olteniei. — A fost o vreme, îndată după război, când blestemam slujenia tiparului. Ți-era oroare să pui mâna pe monstruoasele tipăriți pe cari le scoateau toate editurile, chiar și cele cu vază. Ridicarea de nivel s'a făcut treptat. Iar „Cultura Națională” a făcut revoluție în acest sens. În atmosfera aceea ne-a adus aminte că au fost timpuri de mare strălucire pentru grafica românească. Și celelalte întreprinderi s'au luat la întrecere, să aducă îmbunătățiri în lucrările lor. De atunci încoace avem mereu surprize: „Cartea românească” a editat în condițiuni minunate traducerea Divinei Comedii, monografia de pictură (Luchian) ori alte lucrări mai mărunte. Deasupra tuturor stau însă realizările Craiovei.

Două edituri, în orașul Banilor cu faimă peiorativă, își dispută locul de căpetenie printre toate casele de editură românească. Se pare că uncori eclipsează însăși metropola tiparității noastre, București. Ultimele cărți ieșite din atelierele „Scrisului românesc” sunt o fală națională „La grandiflora” de Gib. Mihăescu se prezintă în vestmânt occidental. Ca un răspuns de emulație „Ramurile” au trecut cu un pas înaintea prin numărul dintâi al revistei (care a generat și tipografia) și mai ales prin „Coppelia”. Apropiindu-se de tehnica grafică a operelor lui d'Annunzio, editate de Treves, *Coppelia* înseamnă un record. În olimpiada românească pe terenul cărții „Scrisul românesc” și editura „Ramuri” vor solda, desigur, socotelile negustorești cu pierderi materiale, dar vor ieși crescute ca nume. Istoria tipografiei noastre va înregistra un moment de mare biruință a Craiovei. Și de data aceasta provincia încadrată în hulă ia înaintea Capitalei.

În afară de aportul cultural este și altul artistic: iubitorilor de cărți frumoase, cu hârtie mătăsoasă sau distinsă ca pergamentul, volumele acestea le desfășează ochiul și le bucură sufletul.

BCU Cluj / Central University Library Cluj *Const. D. Ionescu.*

Sămănătorismul, tradiționalismul nou și... d-l N. Davidescu.

Incepem aceste note — cum e și firesc — cu prezentarea creului lor: d-l N. Davidescu, deși unii cititori îl cunosc prea bine din anumite întâmplări minunate pe care le povestim aci.

Acum șase ani, d-l Davidescu pusese temeinică stăpânire pe „Flacăra”, revistă căzută în apele unei literaturi de jonglerii verbale, și-și clădise un fert din cronica literară de unde propovăduia unele idei foarte interesante. Așa de pildă vorbea cu mare compătimire de inexistența unei tradiții a literaturii românești și respira ușurat că în fine zorile acestei literaturi se ivesc odată cu apariția exotica a simbolismului. Și fiindcă faptul i se părea evident căută cum se obișnuiește în astfel de prilejuri precursorii simbolismului român încercând deci și o istorie a literaturii noastre, care se confundă în gândul d-lui Davidescu în istoria imperioasă a simboliste.

Mai târziu printr'un gest curajos și extremist ce se întâlnește adesea la gânditorii mari a încorporat pur și simplu și pe Eminescu simbolismului român. Deși paradoxală pentru mulți critici încercați, fapta d-lui Davidescu e totuși perfect logică... din punctul d-sale de vedere. Eminescu a fost de-a dreptul cel mai mare poet român, care intrunia în epica sa calitățile superlative ale unei poezii: o adâncime sublimă și o armură litică impunătoare. Or, după d-l Davidescu, astfel de calități sunt apanajul exclusiv al simbolismului. De unde se deduce fatal, după buncele reguli ale simbolismului, că *Eminescu e simbolist*.

La aceste fapte, se mai adaugă unul caracteristic pentru fizionomia literară a cre-

ficului nostru. E vorba, de data aceasta, de o profecție a d-lui Davidescu în cece privește, viitorul romanului pe care d-sa l socotea un gen în agonie.

Peste cât va timp însă, faptele i-au dat cea mai covârșitoare desmințire, o serie întregă de romane apărând în literatura noastră în frunte cu „Ion“ al lui Rebreanu. Dar episodul comic al acestei cumplite întâmplări e faptul ciudat că d-l Davidescu însuși nu s'a sfiit să-și infirme singur teoria publicând un roman și tipărind fragmente dintr'un alt doilea.

Cu aceste spuse, socotim prezentarea sfârșită și înțelegerea celor ce urmează ușurată. Putem începe prin urmare procesul.

În cronică literară a „Universului literar“, d-l N. Davidescu folosește toate prilejurile spre a-și recedita vechile idei asupra valorii sămănătorismului și a tradiționalismului nou. Astfel într'un bilanț literar al anului trecut, d-sa scrie:

„Sămănătorismul cultural, etic, dar profund a literar, își strecoară astfel; cele de pe urmă rădăcini într'o viață literară care l-a depășit prin diferențierea noțiunilor culturale, sau etice, de cele artistice sau literare. Iar dacă voiți să știți cari sunt aceste „de pe urmă rădăcini“, citez din acelaș articol: „reviste ca „Viața Românească“, „Gândirea“ sau „Scrisul românesc“ încă se străduiesc să-și caute pe această cale un criteriu de judecată artistică“. (Universul lit. No. 4 din 22 Ianuarie 1928.)

D-l Davidescu face deci două feluri de afirmații legate printr'o valorificare negativă a sămănătorismului; unele cari privesc capitoul din istorie literară ce se numește sămănătorism, altele cari se referă la literatura „Vieții Românești“, „Gândirii“ și „Scrisului Românesc“, reprezentante în parte sau total ale tradiționalismului nou.

Răspundem ficcărei scrii.

Sămănătorismul a fost într'adevăr cultural și etic, un curent necesar și cu anumite caractere fatale în momentul istoric, în care s'a desfășurat. Sămănătorismul a înțeles că literatura și formele artistice trebuie să fie în contact perpetuu cu realitățile sociale românești, al căror proces de dezvoltare se cade să-l urmărească atent și să-l sprijine. Acuzația că prin faptul că a fost „a-literar“ s'a dovedit inferior e un non-sens. Sămănătorismul nu putea să fie nici superior, nici inferior literaturii actuale, ci numai ce a fost, adică un curent exponent al unei anumite atmosfere a unei epoci. Și apoi Goga, Coșbuc, Vlahuță, reprezentanți autentici ai sămănătorismului au fost „a-literari“? Sau ni se va răspunde că d-l Davidescu vizează curentul în întregul lui? Vom replica atunci că un curent se înscrie în istorie tot atât prin atmosfera ce o creiază cât și prin opera efectivă ce o lasă în urmă și care în capul nostru poartă încrustate în aur numele citate mai sus.

De altfel valoarea sămănătorismului se verifică în vicața literaturii contemporane, care în manifestările ei superioare e o realizare pe alt plan a acestuia. Când în acest câmp, după chiar mărturisirea d-lui Davidescu, intră reviste ca „Viața Românească“, „Gândirea“ și „Scrisul Românesc“, să ni se îngăduie să credem în valoarea și viabilitatea ideii tradiționaliste a sămănătorismului.

În cece privește superioritatea literaturii actuale față de cea trecută ca fiind diferențiată de valorile culturale și etice, ne mărginim să observăm că d-l Davidescu e contaminat de acea maladie care bântuie jalnic în cetatea Bucureștilor și care se chiamă estetică pură adică un fel de idolatrizare a unei substanțe sau esențe în sens filosofic, a cărei rețetă nu e însă arătată nimănui ca fiind posibil un secret... al fabricii.

D. Gerariu.

Un nou prozator.

Cine ar fi bănuît că cel mai competent om al școalei, cel mai riguros istoriograf care s'a arătat în ultima vreme, prin lucrarea „Istoria războiului pentru întregirea României“, d-l C. Kirișescu, tănuiește puteri de literatură. Știam că după moartea marelui Haret, școala românească a avut norocul să se sprijine pe directivele și integritatea caracterului d-sale; știam că după război, actualul secretar general al Ministerului de Instrucție a deslegat cele mai grele probleme pe cari le-a pus învățământului Țara lărgită, și, mai știam că, tot d-sa a scris o istorie a recentului război românesc, monumentală și obiectivă ca un tratat științific. A fost pentru un timp o surpriză că natura listul dovedea puteri de istoric, dar ne-am dumerit cu explicația că istoria este adiacentă disciplinei științifice pe latura adevărului și măsurii. Nu credeam însă că d-l C. Kirișescu are și chemarea de a zugrăvi suflete cărora să le dea atribute de viabilitate și să frezească în cititor emoțiunea. Schița „Domnul Rașcu“, publicată în truntea numărului prim al „*Vieți Românești*“ din anul curent, adaogă d-lui C. Kirișescu, pentru noi, o față nouă, tot așa de strălucită cași celelalte, iar pentru literile române este o bună promisiune. Săpân desăvârșit pe secretele stilului, abil cercetător al sufletului și sentimental discret, recēntul prozator are toate elementele de construcție pentru un aport literar nou. Schița „Domnul Rașcu“ ne dă un colț de clasă, perfect zugrăvit, înrămat meșteșugit într'o evocare sentimentală caldă, dar cumpănită.

Intrarea d-sale în literatură aduce acciași maturitate și izbutită ca și a d-lui Condiescu, liricul descriptiv din „*Peste mări și țări*“. Ca și dānsul pășește deplin format artisticește și târziu, la vârsta când nu mai suntem deprinși să așteptăm debuturi.

Astfel de apariții revelatoare sunt totdeauna de mare efect și rare în debutul românesc. La descoperirea anului trecut, făcută în persoana d-lui Damian Stănoiu, se alătură achiziția prezentă a talentului d-lui C. Kirișescu. Inceputul de an arată zodie de belșug pentru epica românească.

Const. D. Ionescu.

Eugen Constant: Cu dalta pe Iespezi ¹⁾

D-l Eugen Constant își publică al patrulea volum de poezii. Nu e așa dar un debutant față de care judecata critică să ia o atitudine îngăduitoare cum se cade cu un nou uns al poeziei. Nemai făcând parte din tagma aceasta poate a celor mai fericiți dintre scriitori, fiindcă primele lucrări sunt adesea speranțe îmbătătoare, d-l Eugen Constant ne îndeamnă — la apariția celui de-al patrulea volum al său — la o cecetare mai severă a poeziei sale, ale cărei iluzii și înfrāngerii vom să le notăm aci spre folosința dezvoltării viitoare a poeziei.

Caracteristica cea mai vădită a poeziei d-lui Constant e unitatea perfectă a inspirației sale. Toate poemle acestui volum nu sunt decât multiplele fețe ale aceluși sentiment, rāsfrāngerile subț unghiuri deosebite ale aceluși raze. S'ar putea reduce deaceia întreg acest volum la o singură imagine generatoare a tuturor poemlelor, în care s'ar curmă virtual toată inspirația d-lui Constant. Cităm una din sticle, care pune la descoperire a acestei poezii.

„Zadarnic spre belși de lumină se'nalță cântând cēsăta,

„Și iarba se leagană'n valuri, — căci vrāule totdeauna pătă!

„Mai frecamă'tă vāntul prin arbore... dar pasul meu țesev slat,

„Cārările morții mă 'mpreacă narcotic ca bulșuri de lat.

¹⁾ Editura autorului — Craieva.

DATINA

Aceste patru versuri spun desăvârșit ce-i place și ce nu-i place poetului. Lumina cu jocurile ei e disprețuită. În schimb, întunericul își întinde aripa de-asupra acestei inspirații, învăluind-o până aproape în ultimul ungher, ducând pretutindeni frigul, umbra și moartea. E o poezie care plecând dela o culoare cenușie înaintează cu grabă fan-
lastă către regiuni de neguri groasnice din cari se desprind buhne țipătoare, bulgări de pământ peste racle, cioclii în livrele albe, dricuri, schelete, însfârșit întreg aparatul funebru pe care o serie de romantici l-au întrebuițat în poezia lor spăimântătoare.

Cu acest fel de poezie, d-l Eugen Constant împarte toate rigorile. Temele fune-
rare au elemente de o prea mare brutalitate, sunt spectaculoase, mai mult înfățișări
decorative, cari ispitesc pe poet și-i ușurează sarcina de a influența îndelung și greu
asupra cititorului. Într'un cuvânt, materialul acesta își impune forța emotivă dela sine
prin realitatea sinistă ce-o reprezintă, diminuând astfel posibilitatea operei de poetizare.

D-l Eugen Constant poate fi totuși valorificat și în cadrul acesta, fiindcă reușește
să închege o atmosferă unitară, un sentiment de înfruntare aproape cinică a morții, pe
care cu un râs de înghețată ironie o desvăluie în elementele ei exterioare menite să
stimuleze imaginația cititorului; sicrie, bulgări de pământ, fețe de ceară, strigoi etc. În
această linie întunecată, poetul reușește superioare creații în poemele cu -ton și înfăți-
șare apocaliptică, cu blesteme ca de vrăjitori medievali. „Ruga barbară“ e un astfel de
pocm scris într'un vers lung, tunător, cu vorbe ce spicuie ca un biciu sau taie ca o
lamă de cuțit:

„Aplacă-ți urechea'n jărână, Moșnege, și-ascultă cum veacul mugește agonic ;

„Cum greu pângărite de ghiara Satanei cetățile lumii vuesc babilonic.

„Cu lamele gândului tău bănuelnic despică genunile-aducerii-aminte

„Incruntă-ți sprâncele, varsă-ți mânia, blestemul furtunii rostește-l fierbinte!

Aripa mortuară care flutură deasupra poeziei d-lui Constant nu se ferește să
învăluiească și croșismul poetului. Întunericul domnește astfel aproape peste tot. Și aci e
pericolul ce amenință pe poet. Unitatea inspirației sale duce până la obsesia temei
morții, care-l stăpânește exclusiv. Și deaceia l-am dori evadat de pe aceste tărâmurii
cari se învălie în sinistru. Cu atât mai mult cu cât chiar acest volum descoperă dru-
muri și pentru alte posibilități. Ne gândim la „Bătrânețe“ poezie senină și dragălașă; la
„Mărire îți cânt Moarte“ cu tema spiritualizării și înfrerii de noi înșine prin moarte
cu sula „Cântecul cului“, care indică posibilitatea poetului de a se îndrepta către o
poezie de eugenie.

Nu mai vorbim de calitățile formale ale d-lui E. Constant, care posedă ritmul,
în variantele cele mai capricioase, în versul când lung și senor, în poeziile de rodnică
descriptiv sau de râs cinic, când scurt și energic punctat pentru onomatopice sugestii.

Cu asidul de daruri, Eugen Constant e menit unor creații deosebite. Se impune
insa înocra inspirației, pe care volumul de față o arată dealtfel posibilă, către tărâmurii
de eugenie și viziune mai liniștită.

Cum am putea sfârși mai nimerit aceste note de cât citând următoarele trei ver-
suri ale poetului, în cari se cuprinde atât formula poeziei de până acum a d-lui Cons-
tant cât și — în parte — felul în care noi am dori înocra acestei poezii:

„Magdalene, cu ochi de ceară, cămuri supte, putrezite!

„Fiți din nou aripi de soare... fulgi... mătasă... cântec... basm.

„Sufletu-i stăpân de-acuma; trupul nu mai are spasm!

(O, dormiți!)

Al. Dimă.

D. Ciurezu — Răsărit.

N'am mai repeta opiniile critice de mai jos, dacă nu ne-ar obliga atitudinea anterioară pe care am luat-o la apariția primelor stihuri ale d-lui D. Ciurezu. N'am mai repeta ceea ce cu bună dreptate s'a spus de câțiva, dacă volumul *Răsărit* nu ar fi o dezamăgire față de nădejdele ivite cu cele dintâi poezii pe cari d=sa le-a publicat. Atunci ne arătam bucuria că în literatura noastră intră un crainic nou. N'avem nimic de rectificat; adăogăm numai o mustrare: d=l *Ciurezu este grăbit*. Stăpân pe forma lirismului popular, d=sa și-o însușește și ne-o prezintă drept a sa. În rezonanțele ritmului și rimei populare n'a strecurat o sentimentalitate proprie. Artistul disociază elementele izvoarelor și le utilizează spre a le reasocia într'o compunere absolut originală, care să poarte răsfrângerile spiritului său. Tânărul poet însă, transpune, cu puține reflexe, des-făcute din simțirea sa, forma lirice populare. Sufletul său este o admirabilă cutie de rezonanță care culege efectele prozodice, fără însă a le transfigura cu vigoarea unei noi emoțivități. Este lucrarea în prealabil a poetului adâncit în creație, dar nu creația însăși. Operație de exercițiu, care duce pe trepte de urcuș la definițivare, nu este însă poezie desăvârșită. Incercările schițate în caiet și modelate de puterea finereții pot trece în paginile revistelor. Nu pot pași în lume între scoarțele unui volum. D=l D. Ciurezu n'a putut aștepta maturizarea fiorului său poetic și ne-a pus la dispoziție numai mijloacele verbale.

Și totuși nu este lipsit de daruri: vigoarea abundă. Parcă Pan, străvechiul zeu care plesnește mugurii și alungă caprele, dă chiote peste câmpurile însozite. Mișcare multă și viețafă risipită din belșug. D=sa aduce sănătatea rustică a energiei poporului nostru și formele lui de exteriorizare. Dacă aceste două mari daruri le va cultiva îndelung, este sortit să ajungă poet reprezentativ al strazelor lărănești, asemenea maestrului său, d=l O. Goga și marelui predecesor al amândorora, Ci. Coșbuc. Numai atunci oltenismele — cari au impresionat neplăcut o seamă de cititori — vor scăpăra lumină și vor deveni valoroase ca moldovenismele în limba lui Creangă.

Noi, mai mult de cât alții, legați sentimental de d=l D. Ciurezu, prin unitatea teritorială și etnică, așteptăm răsărirea artei de preț pe care ne-o poate da. Oltenia n'a născut niciun mare cântăreț, care să-i fălcuiască specificitatea sa. Moldova a dat mai mulți, Ardealul pe Coșbuc și Goga, Muntenia pe Cir. Alexandrescu; din mijlecul Oltenilor, cu atâtea însușiri deosebite, nu s'a ivit încă niciunul.

De aceea ne legăm nădejdea de primele bune făgăd eli și secetăm că d=l D. Ciurezu va folosi cea dintâi greșală, se va apleca mai mult peste taina artei, spre a-i afla sâmburii prețioși și curății de lumină unică.

I. Cetina

A. Lascarov-Moldoveanu: Inseninare.—Scrisori—¹⁾

În forma vechii schițe sămănătoriste și în cadrul precedului literar epistolar, d=l Al. Lascarov-Moldovanu publică o serie de variații în jurul temei sufletesti a insenării. Cartea surprinde, fără indoială, pe celăterul de astăzi cu o psihologie complexă semănată cu opoziții și contraste de neimpăcat, cu un necurmat chin de adâncire la unfrică, cu nevoie de a deslega un val de probleme noi. E descisă aci o lume necunoscută vremii noastre, trăind simplu și firesc ca o fatalitate, infrângându-se patimile

¹⁾ Edit. «Ramuri» Craiova.

DĂȚINA

într'o seninătate sublimă, patriarhală de biserică îmbarrănită în cântul unui preot octogenar. Inseninarea aceasta nu înseamnă o capitulare în fața vieții, ci dimpotrivă o izbândă prin resemnare. E ceva din sufletul tragicei accepțiuni a soartei din poezia noastră populară.

Conținutul acesta sufletește și lumea astfel prezentată prinde trup într'o măsurată compoziție cu un cadru clar tăiat și cu un cuprins îmbibat de lirism.

Dim. Sandu.

Noi și Sașii.

D-1 Richard Csaki, unul din fruntașii culturii saxone din Ardeal și directorul institutului central al germanilor din România, răspunzând invitației „Universității libere” din Turnu-Severin, a ținut la 25 Fevruarie crt., o interesantă conferință despre: Viața și cultura poporului Săsesc din Ardeal și care în aceeași ordine de idei publică în revista *Ostland*: (Țara răsăriteană) — 3 Heft=3 Jahr, März 1928 — un foarte documentat articol despre: *Metodele unei înțelegeri culturale între minorități și popoarele majoritare*; iar în *Siebenburgisch-Deutsches Tageblatt* din 10 Martie 1928, își scrie impresiile sale, încercate cu ocazia vizitei la Turnu-Severin.

Autorul protestează din capul locului contra părerilor și prejudecăților puse în circulație cu privire la „Vechiul Regat”, părerii și prejudecăți, care, după însăși declarația sa trebuesc rectificate „de ori cine calcă pentru prima oară în acest oraș, occidental”.

După ce face o descriere amănunțită a situației orașului nostru din punct de vedere geografic și istoric, relevând poziția sa majestuoasă la Dunăre, această arteră principală de comunicație între Orient și Occident și numeroasele vestigii al unui măreț trecut, se oprește și insistă mai ales asupra activității sale culturale plină de un tână și nobil avânt — „zelul și competența cu care un Director de liceu” adânc cunoscător al acestui trecut, adună în muzeul creat de d-șsa, monumente venerabile ale antichității romane, voința conștientă a unor personalități puternice, gata la orice sacrificiu, toate acestea creiază opere demne de tot respectul.

Relevă apoi o bibliotecă, care numără peste 40.000 de volume — e vorba de Biblioteca Bibicescu — și în aceeași ordine de idei scriitorul menționează *Palatul Cultural* cu înfățișarea unui mare teatru modern și cu mari perspective în viitor.

Totul pare a respira un optimism sănătos și streinul este izbit de o voință culturală conștientă, care accentuează eflorescența unor valori culturale din sânul provinciei, dintr'un oraș sănătos românesc, căruia îi repugnă o centralizare totală a vieții culturale createare la București.

De lângă toate acestea spune mai departe scriitorul, „un cerc de fineri urmărind tendințe literare și artistice în spiritul unei culturi populare și naționale scutită de atingerile infecțioase ale marilor orașe, editează o revistă lunară „*Datina*” ce răspândește impulsurile unui fineret cu o conștiință viguroasă a valorii proprii, fineret progresist dar totuși tradiționalist din micul Turnu-Severin, dar purtător de vechi datini, în toate provinciile României”.

„Toate celelalte constatări făcute de mine în timpul scurtei mele șederi în acest oraș nu fac decât să confirme impresia de ansamblu cu desăvârșire simpatice. M'am simțit în mijlocul unei atmosfere vădit lipsită de prejudecăți și plină de respect pentru existența minorității noastre. Am simțit că această atmosferă este absolut sinceră. Pușbucul fermat din intelectualitatea orașului care apăruse în număr de aproape 300, a

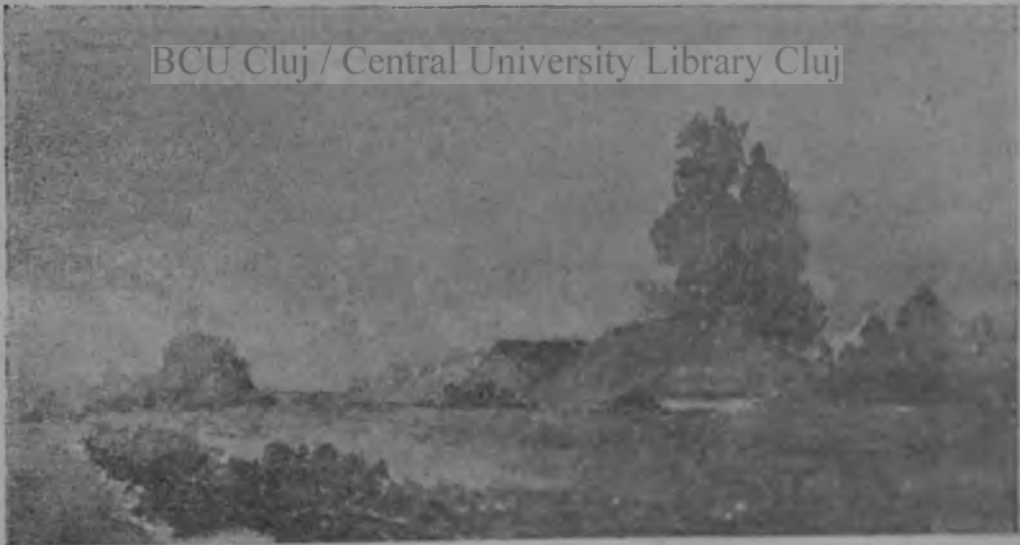
urmărit conferința mea cu un interes și o disciplină, care era cu atât mai remarcabilă cu cât conferențiarul se exprima într'o românească stricată“.

În sfârșit D-l Dr. Csaki conchide: „Cunoaștem de acum cercuri și personalități care manifestă un interes și o înțelegere caldă pentru rosturile noastre, și care doresc și voesc să creeze pentru țara lor o situație pe care n'o putem decât saluta“.

„Ne bucuram a fi găsit într'un colț occidental al vechiului regat, un centru de cristalizare, care ne pare mai presus de toate potrivit pentru a crea legături de înțelegere și stimă reciprocă“.

Și noi cei din jurul „Datinei“ afirmăm cinstit și răspicat aceeași credință, că nu e mai o adevărată și o cât mai îndeaproape și reciprocă cunoaștere a prezentului și mai ales a trecutului fiecăreia din cele două națiuni, va duce la trainice legături de înțelegere și stimă reciprocă. Și dacă am stăruit asupra articolului D-lui Dr. Csaki n'am făcut-o pentru măgulitoarele vorbe ce le spune despre modestele noastre încercări și năzuinți, ci tocmai pentru a constitui prin ele înșile un îndreptar către calca înlănțuirilor de înțelegere și stimă reciprocă ce o căutăm, o dorim și o dotorăm unii altora.

P. S. G.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Pe Cluj
Aquarelă*

C. Nicolae

Primate la redacție:

CĂRȚI

Gib. I. Mihăescu	La Grandi Flora-Nuvele	Scris, Românesc—Craiova
"	Almanahul Aromânesc „Frațil'ia“	1928 București
D. Ionescu Morel	Aventurile lui Goangă și Târcilă	1926 "
Ion Minulescu	Romanțe pentru mai târziu	Cultura Națională
Eugen Constant	Cu dalta pe lespezi	Editura Autorului 1928
A. Lascarov Moldovanu	Inseninare-scrisori	„Ramuri“—Craiova
Irimescu-Cândești	Jertfa-Teatru-Icoană din viața satelor	" " 1928
Pr. Gh. I. Ghia	Epistola Sf. Iuda	" "
I. Valerian	Stampe-poezii	Ed. Viața Lit. București
Nicolae Ottescu	Coppelia-Fantezie-4 acte	„Ramuri“—Craiova
N. Davidescu	Cântecul omului-versuri	" "
Constantin Jaleș	Icoane-versuri	Craiova 1928 "
Gib. I. Mihăescu	Pavilionul cu umbre-piesă 3 acte	„Scrisul Rom.“—Craiova

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Drum Lung

Versuri

D. Gherghinescu-Vania

„Scrisul Românesc” — Craiova

Va apare în curând într'o îngrijită editură cel dintâi volum al celui dintâi colaborator în versuri al Datinei.

Redacția și Administrația: Turnu-Severin
Strada Decebal

BCU Cluj / Central University Library Cluj

**„Ești Dalină, stăpâna noastră bună.
Ne logodești cu brazda de pământ,
Ne înfrățești cu gloria străbună
Ne ești, iubito, leagăn și mormânt.”**

G. V.

TURNU-BEVERIN